

Київський університет імені Бориса Грінченка
Borys Grinchenko Kyiv University

№2 (8) 2022

Наукове електронне періодичне
видання

**СПОРТИВНА НАУКА ТА
ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ**

Scientific E-Journal
**SPORT SCIENCE AND
HUMAN HEALTH**

ISSN 2664-2069 (online)
DOI: 10.28925/2664-2069.2022.2

Спортивна наука та здоров'я людини:

наукове електронне періодичне видання. – К., 2022. – № 2(8). – 150 с.

В науковому електронному періодичному виданні «Спортивна наука та здоров'я людини» публікуються результати наукових досліджень актуальних напрямків спорту, фізичного виховання, фізичної культури, спортивної медицини, фізичної терапії, ерготерапії, сучасних рекреаційно-оздоровчих технологій, а також досліджень, що стосуються здоров'я людини та є важливими для забезпечення інноваційного розвитку України.

Наукове видання призначено для науковців, тренерів, спортсменів, науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, студентів закладів вищої освіти галузі фізичного виховання та спорту, а також фахівців з охорони здоров'я, фізичної терапії, ерготерапії.

Головний редактор:

Сушко Р.О., д.фіз.вих., доцент (Україна).

Випускові редактори:

Латишев М.В., к.фіз.вих., доцент (Україна);

Ярмолюк О.В., к.фіз.вих., доцент (Україна).

Члени редакційної колегії:

Антала Б., професор (Словацька республіка);

Навратіл Л., д.мед.н., професор (Чеська Республіка);

Барішок Т.В., к.фіз.вих., доцент (Україна);

Нестерчук Н.Є., д.фіз.вих., професор (Україна);

Білецька В.В., к.фіз.вих., доцент (Україна);

Одинець Т.Є., д.фіз.вих., доцент (Україна);

Виноградов В.Є., д.фіз.вих., професор (Україна);

Пітин М.П., д.фіз.вих., професор (Україна);

Височіна Н.Л., д.фіз.вих., ст.досл. (Україна);

Полева-Секеряню А.Г., к.пед.н., доцент (Молдова);

Воробйова А.В., к.фіз.вих., доцент (Україна);

Приходько В.В., д.пед.н., професор (Україна);

Девесіглу С., професор (Туреччина);

Савченко В.М., д.мед.н., професор (Україна);

Іващенко С.М., д.мед.н., професор (Україна);

Талагір Л.-Г., професор (Румунія);

Коваленко С.О., д.б.н., професор (Україна);

Тимрук-Скоропад К.А., к.фіз.вих., доцент (Україна);

Кормільцев В.В., к.фіз.вих., доцент (Україна);

Хорошуха М.Ф., д.пед.н., доцент (Україна);

Лаца З., професор (Угорщина);

Чингієне В., професор (Литовська Республіка);

Лисенко О.М., д.б.н., професор (Україна);

Шинкарук О.А., д.фіз.вих., професор (Україна);

Лопатенко Г.О., к.фіз.вих., доцент (Україна);

Ясько Л.В., к.фіз.вих., доцент (Україна).

Наказом МОН України № 886 від 02.07.2020 р. видання додано до **Переліку наукових фахових видань України категорії «Б»**, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук зі спеціальності 017 – фізичне виховання та спорт.

Наукове електронне періодичне видання «Спортивна наука та здоров'я людини / Sport Science and Human Health» включено до наукометричних баз даних і бібліотек: IndexCopernicus, CrossRef, BASE, Google Scholar, WorldCat – OCLC, ResearchBib, ResearchGate, Бібліометрика української науки, Наукова періодика України.

Видання відкрито для вільного доступу на умовах ліцензії Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0), котра дозволяє іншим особам вільно розповсюджувати опубліковану роботу з обов'язковим посиланням на автор(ів) оригінальної роботи та публікацію роботи в цьому виданні.

За точність викладених фактів та коректність цитування відповідальність несе автор.

Рекомендовано до друку Вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 9 від 21 вересня 2022 року).

Адреса редакції: вул. Маршала Тимошенка, 13-Б, м. Київ, 04212, Україна.

Телефон: +38 (063) 289-9-289, Е-mail: journal.sshh@gmail.com.

Електронна версія видання розміщена на сайті: <http://sporthealth.kubg.edu.ua/>

ЗМІСТ

1. *Бакіко Ігор, Ніколаєв Сергій, Бичук Ігор, Іваніцький Роман.* Антиалкогольне виховання школярів за допомогою занять у спортивних секціях **4**
2. *Бірючинська Світлана, Білецька Вікторія.* Вплив стилів керівництва на мотивацію та задоволеність персоналу фітнес клубів **14**
3. *Волощенко Юрій.* Соматична рухова освіта: огляд сучасних методів дослідження **22**
4. *Дорошенко Едуард, Олійник Михайло, Мельник Михайло, Олійник Ірина, Ванюк Олександр, Луценко Сергій.* Визначення ієрархічної структури змагальної діяльності кваліфікованих і висококваліфікованих волейболістів методами факторного аналізу ... **52**
5. *Дяченко Андрій, Вей Бін.* Специфічні характеристики функціонального забезпечення спеціальної працездатності футболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки **67**
6. *Іваненко Галина, Петрова Наталія, Гудим Ганна, Цикоза Євгенія, Літвінова Ксенія.* Педагогічні технології впровадження олімпійської освіти в освітній процес студентів **78**
7. *Лисейко Костянтин.* Базові показники розвитку ігрових видів спорту в Івано-Франківській області за 2019–2021 роки **93**
8. *Пенчен Го, Довгодько Наталія, Сянлінь Кун, Дяченко Андрій.* Формування функціональної спрямованості підготовки веслярів високого класу до головних змагань **106**
9. *Савченко Валентин, Харченко Галина, Омері Ірина, Неведомська Євгенія, Тимчик Олеся, Буряк Ольга, Яценко Світлана, Погребняк Юлія.* Зв'язок особистісної зрілості людини зі способом життя **119**
10. *Шутова Світлана, Серебряков Олег, Прокопенко Анастасія, Ткаченко Марина.* Ефективність змагальної діяльності жіночих команд високої кваліфікації у сучасному баскетболі 3х3 ..... **138**

<https://doi.org/10.28925/2664-2069.2022.27>

УДК 796.5(477)

БАЗОВІ ПОКАЗНИКИ РОЗВИТКУ ІГРОВИХ ВИДІВ СПОРТУ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЗА 2019–2021 РОКИ

Лисейко Костянтин^(ABCDEF)

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,
м. Івано-Франківськ, Україна

Внесок автора:

А — концепція та дизайн дослідження; В — збір даних;
С — аналіз та інтерпретація даних; D — написання статті;
Е — редагування статті; F — остаточне затвердження статті

Анотація

Актуальність. Діяльність суб'єктів фізичної культури та спорту пов'язана з питаннями популяризації окремих видів спорту серед населення. Підсумок розвитку ігрових видів спорту варто вбачати у кількісних та якісних досягненнях та показниках залучення окремих груп населення до занять тим чи іншим видом спорту.

Мета: встановити динаміку базових показників розвитку ігрових видів спорту в Івано-Франківській області за 2019–2021 роки.

Матеріал і методи. Використано теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової та методичної літератури, аналіз документальних матеріалів, методи математичної статистики. Вивчено зміст Зведених звітів про діяльність дитячо-юнацьких спортивних шкіл (спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву) в Івано-Франківській області за 2019–2021 роки.

Результати. Спостерігається чітка й суттєво негативна динаміка кількісних показників зайнятих в ігрових видах спорту спортсменів при переході від одного до іншого рівня спортивної майстерності. На рівні масових розрядів представлені усі види спорту, на рівні резервного спорту – усі, окрім хокею з шайбою та футболу та на рівні вищих спортивних досягнень – лише два види спорту – баскетбол та настільний теніс.

За кількістю відділень лідирує футбол (29–26 відділень), далі зі значним відставанням волейбол (11–15) та настільний теніс (10–13). У футболі організовано від 174 до 95 груп початкової підготовки, 145–117 груп базової підготовки, 6–11 груп спеціалізованої підготовки; волейболі – 60–54, 36–41 та 1 група; настільному тенісі – 26–30, 22–26 та 4 групи; баскетболі – 38–15, 31–11 та 6–4 групи відповідно упродовж 2019–2021 років. На етапі підготовки до вищих досягнень представлені лише баскетбол та настільний теніс (2–1 група підготовки).

Висновки. Серед ігрових видів спорту в Івано-Франківській області упродовж 2019–2021 років встановлено виражену ієрархію видів спорту, де лідерами є футбол, волейбол, баскетбол, настільний теніс, а відвертими аутсайдерами – хокей з шайбою та футзал.

Ключові слова: розвиток, результати, ігрові види спорту, область, спорт.

BASIC INDICATORS OF THE DEVELOPMENT OF GAME SPORTS IN THE IVANO-FRANKIVSK REGION DURING 2019–2021

Kostiantyn Lyseiko

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

Abstract

Introduction. The activities of physical culture and sport subjects are related to the issues of popularization certain sports among the population. The result of the development of game sports should be seen in the quantitative and qualitative achievements and indicators of the involvement certain groups of the population in one or another sport.

Aim: to establish the dynamics of the basic indicators of the development of game sports in the Ivano-Frankivsk region during 2019–2021.

Material and methods. Theoretical analysis and generalization of scientific and methodical data, analysis of documentary materials, methods of mathematical statistics were used. The content of the consolidated reports on the activities of children's and youth sport schools (specialized children's and youth sport schools of the Olympic reserve) in the Ivano-Frankivsk region during 2019–2021 have been studied.

Results. There is a clear and significantly negative dynamic of the quantitative indicators of athletes engaged in game sports when moving from one level of sportsmanship to another. At the level of mass divisions, all sports are represented, at the level of reserve sport – all sports, except ice hockey and futsal, and at the level of higher sports achievements – only two sports – basketball and Ping-Pong. Football (29-26 divisions) is the leader in terms of the number of departments, followed by volleyball with a considerable lag behind (11-15) and table tennis (10-13). In football, from 174 to 95 groups of initial training, 145-117 groups of basic training, 6-11 groups of specialized training are organized; in volleyball – 60–54, 36–41 and one groups; Ping-Pong – 26–30, 22–26 and 4 groups; basketball – 38–15, 31–11 and 6–4 groups, respectively, during 2019–2021. At the stage of preparation for higher achievements, only basketball and Ping-Pong are presented (2–1 preparation group).

Conclusions. Among the game sports in the Ivano-Frankivsk region during 2019–2021, was established a pronounced hierarchy of sports, where football, volleyball, basketball, Ping-Pong are the leaders, and ice hockey and futsal are outright outsiders.

Key words: development, results, game sports, region, sport.

Вступ

Діяльність суб'єктів фізичної культури та спорту пов'язана з питаннями популяризації окремих видів спорту (або їх об'єднань) серед населення, сприяння оздоровленню різних груп населення, покращення їхнього фізичного розвитку, фізичної підготовленості засобами цих видів спорту тощо [2, 3, 11].

Основний акцент як підсумок розвитку ігрових видів спорту ми вбачаємо у показниках залучення окремих груп населення до занять, їхніх кількісних та якісних досягненнях [12, 15, 17].

Вивчення стану розробленості наукових питань з розвитку окремих видів спорту (їхніх груп) в межах окремих адміністративно-територіальних одиниць дало змогу констатувати наявність низки досліджень [8, 9].

Певна кількість досліджень спрямована на вивчення регіонального контексту. Це праця Ж. І. Антіпової та Є. Н. Гоголевої, яку сконцентровано на питаннях розвитку фізичної культури і спорту в Одеському регіоні [1]; М. В. Дутчака – стосовно тих же питань в межах Рівненської області [3]; М. М. Костя та Л. Я. Чеховської – Львівської області [7, 17].

Інша частина наукових праць зосереджена на питаннях розвитку окремих видів спорту. Це праці, пов'язані з особливостями розвитку видів спорту в ДЮСШ України шляхом SWOT-аналізу (О. Дрюков [2]); організаційними особливостями змагань «Шкільної баскетбольної ліги» (С. Матула, М. Пітин [10]);

регламентацією змагань Прем'єр-ліги України з футболу за 2012-2018 роки (Х. Хіменес зі співав. [16]); становленням та розвитком гандболу (І. С. Павлюк [12]) та розвитком баскетболу в нових реаліях України (Р. О. Сушко [15]).

До того ж у практиці фізкультурно-оздоровчої роботи М. В. Дутчак пропонує розробляти нові підходи з урахуванням політичної та соціально-економічної ситуації, зумовленої чинниками різного характеру. Наголошено на актуальності вивчення питань залучення населення до занять руховою активністю з урахуванням адміністративно-територіального устрою країни [3].

Схоже твердження висловив С. В. Нікітенко, який пропонує створювати умови для занять фізичною культурою та спортом за місцем проживання громадян. Це своєю чергою повинне впливати на формування регіонального бюджету, розробку та втілення програм та проектів залучення населення до занять фізичною культурою і спортом [11].

Підтримку ролі територіальних громад у вирішенні питань фізичної культури і спорту шляхом реалізації відповідних програм надав Т. Проць [13], а В. Г. Савченко та А. Ю. Сергеев навели перелік умов для ефективного застосування програмно-цільового підходу в управлінні фізичною культурою і спортом на рівні адміністративно-територіальних одиниць [14].

Залученість до зазначеної проблематики демонструє Р. О. Сушко [15], яка розробила

теоретичну модель розвитку баскетболу в Україні з урахуванням певних чинників, серед яких: комерціалізація змагань, доступність спортивної інфраструктури, масовість занять ігровими видами спорту широких верств населення, спрямованість на досягнення високих спортивних результатів у міжнародних змаганнях.

Мета дослідження

Мета дослідження: встановити динаміку базових показників розвитку ігрових видів спорту в Івано-Франківській області за 2019–2021 роки.

Матеріал і методи дослідження

Використано теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової та методичної літератури, аналіз документальних матеріалів, методи математичної статистики.

Для отримання об'єктивних даних вивчено зміст офіційних документів, а саме дані Зведеного звіту про діяльність дитячо-юнацьких спортивних шкіл (спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву) в Івано-Франківській області за 2019–2021 роки (Форма № 5-ФК, зведена, річна) [4, 5, 6].

До базових показників розвитку ігрових видів спорту ми включили кількість навчальних груп та спортсменів на різних етапах багаторічного вдосконалення, кількість представників ігрових видів спорту різної спортивної кваліфікації в Івано-Франківській області. Визначення й аналізування за цими критеріями проведено за 2019–2021 роки.

Результати дослідження та їх обговорення

Серед зазначених показників звернемо увагу на рівень залучення спортсменів різних вікових груп до занять певними ігровими видами спорту (табл. 1).

За аналізований період заняття з ігрових видів спорту проводилися на систематичній основі з дев'яти видів спорту. Серед них найбільш популярні та розвинуті на теренах не лише Івано-Франківської області, але й України загалом, це: баскетбол, волейбол, гандбол, теніс, футбол та футзал; види спорту із менш вираженою популярністю – регбі, настільний теніс та найменш розповсюджений на сьогодні – хокей з шайбою.

Окрім того вивчення змісту документів дало змогу фрагментарно додати до цього переліку ще низку видів спорту, а саме пляжний волейбол (дані відображено виключно 2019 р.), бадмінтон та хокей на траві (дані відображено виключно в 2020 р.).

Спроби ініціювати певний активний розвиток цих ігрових видів спорту є достатньо зрозумілим, адже вони входять до програми олімпійських змагань. Проте досягнути стабільного рівня залучення населення на сьогодні не вдалося, доказом чого є відображення даних лише за окремими роками.

Тобто, для цих видів спорту на теренах Івано-Франківської області залишається значний пласт агітаційної, організаційної та спортивно-масової роботи для суб'єктів фізичної культури і спорту.

Таблиця 1

Показники кількості навчальних груп та спортсменів на різних етапах багаторічного вдосконалення в ігрових видах спорту в Івано-Франківській області за 2019–2021 роки

№ з/п	Вид спорту	Рік	Кількість відділень з видів спорту, од.	Кількість навчальних груп, од.				Кількість спортсменів на етапах багаторічної підготовки, осіб			
				початкової підготовки	базової підготовки	спеціалізованої підготовки	підготовки до вищої спортивної майстерності	початкової підготовки	базової підготовки	спеціалізованої підготовки	підготовки до вищої спортивної майстерності
1	Баскетбол	2019	8	38	31	6	2	552	336	40	9
		2020	8	23	19	4	–	322	219	24	7
		2021	5	15	11	4	1	222	132	24	6
2	Волейбол	2019	11	60	41	–	–	982	492	–	–
		2020	11	58	36	1	–	865	424	10	–
		2021	15	54	40	1	–	828	480	8	–
3	Гандбол	2019	5	9	19	–	–	138	234	–	–
		2020	6	5	17	–	–	76	197	10	–
		2021	5	6	10	1	–	92	117	10	–
4	Регбі	2019	1	1	6	1	–	14	72	11	–
		2020	1	2	7	1	–	29	82	9	–
		2021	1	2	7	1	–	30	86	9	–
5	Теніс	2019	2	5	4	1	–	57	31	6	–
		2020	2	7	6	1	–	70	46	5	–
		2021	2	7	9	1	–	70	70	5	–
6	Теніс настільний	2019	10	26	22	4	2	310	183	22	8
		2020	10	25	22	4	1	282	196	17	4
		2021	13	30	26	4	1	358	222	21	4
7	Футбол	2019	29	174	140	10	–	3092	2053	107	–
		2020	27	107	145	6	–	1785	2133	70	–
		2021	26	95	117	11	–	1706	1742	171	–
8	Хокей з шайбою	2019	3	6	4	–	–	120	71	–	–
		2020	2	1	4	–	–	14	59	–	–
		2021	3	5	5	–	–	71	74	–	–
9	Футзал	2019	1	2	1	–	–	30	72	–	–
		2020	1	1	2	–	–	10	82	–	–
		2021	1	1	2	–	–	10	86	–	–

Водночас, для пляжного волейболу та хокею з шайбою це повинне бути спрямоване на формування нової пропозиції, а для бадмінтону – відродження традицій, що існували раніше.

Розглядаючи дані в частині навчальних груп та кількості спортсменів різної кваліфікації, ми прийшли до наступних узагальнень.

За кількістю відділень беззаперечним лідером за всіма

аналізованими роками залишається футбол (29–26 відділень).

Суттєво поступалися інші види спорту, однак з них дещо більшу кількість відділень виявлено у волейболі (11–15) та настільному тенісі (10–13).

Наступний рівень представлений ще двома видами спорту – баскетболом та гандболом, де кількість відділень становила 8–5 та 5–6 відповідно.

Для решти ігрових видів спорту можна вважати працюючими мінімальну кількість відділень – 1–3 в межах окремих років.

Це вказує на резерви у проведенні агітаційної роботи. Адже в межах активності громадських організацій, до яких належать відділення національних федерацій з видів спорту входить зобов'язання популяризації певного виду спорту на визначеній територіальній одиниці.

По-друге, наявні організаційні недоліки. Вони хоч і можуть бути пов'язані з чинниками об'єктивного та суб'єктивного характеру, проте суттєво ускладнюють досягнення якісних показників роботи.

Тобто без організації місць проведення занять, забезпечення інвентарю тощо не можливо говорити про якісний супровід тренувальної роботи та організації змагань на місцях.

Окрім кількості відділень значимими показниками є наявність навчально-тренувальних груп різного кваліфікаційного рівня.

Ми отримали достатньо цікаві аналітичні дані стосовно того, що на етапі початкової підготовки, попередні тенденції щодо кількості

відділень з ігрових видів спорту зберігаються.

Явним лідером є футбол, у межах занять яким організовано від 174 до 95 груп початкової підготовки.

Далі згідно спадання волейбол (60–54 групи), настільний теніс (26–30 груп), баскетбол (38–15 гру), гандбол (9–6 груп), теніс (5–7 груп) та інші (1–5 груп початкової підготовки).

З переходом на інший кваліфікаційний рівень (групи базової підготовки), отримані на попередньому етапі дані залишаються актуальними.

Знову ж таки, найбільша кількість груп базової підготовки зафіксована для футболу (145–117 груп). Потім, з суттєвим відставанням, – волейбол (36–41 група), настільний теніс (22–26 груп), баскетбол (31–11 груп), гандбол (19–11 груп), регбі (6–7 груп), теніс (4–9 груп) та решта ігрових видів спорту (1–5 груп).

Тобто на перших двох рівнях (групи початкової та базової підготовки) можна спостерігати схожу структуру зацікавленості та, відповідно, залучення дітей в системі підготовки спортсменів в ігрових видах спорту.

Уже на наступному рівні, що характеризується вищими вимогами до результатів та кваліфікації спортсменів (групи спеціалізованої підготовки) ми спостерігали значне, кілька рівневі скорочення кількості груп за видами спорту.

Незважаючи на те, що найбільша кількість, знову ж таки, була притаманна для футболу, його домінування не було настільки

суттєвим як на попередніх рівнях. Усього 6–11 груп в залежності від аналізованого року.

Ієрархія видів спорту також зазнала певних змін, послідовно за кількістю груп розташувалися баскетбол (6–4 групи), настільний теніс (4 групи), а інші види спорту змогли забезпечити якісну роботу та відповідність вимогам для максимально однієї групи спеціалізованої підготовки (волейбол, гандбол, регбі, теніс).

До того ж, у двох видах спорту на цьому рівні спортивної майстерності уже відсутні групи підготовки упродовж 2019–2021 рр., це хокей з шайбою та футзал [4, 5, 6].

Ще більш критична ситуація на рівні етапу підготовки до вищих досягнень з однойменною назвою груп.

Лише два види спорту в Івано-Франківській області можуть похизуватися наявністю спортсменів такого рівня спортивної майстерності – баскетбол та настільний теніс (2–1 група в обох випадках). Для решти видів спорту спостерігається провал у підготовці (підтриманні) спортсменів на цьому етапі багаторічного спортивного удосконалення.

Це ставить ряд суттєвих запитань до суб'єктів розвитку ігрових видів спорту на теренах Івано-Франківської області, пов'язаних із виявленням проблемних чинників такої ситуації. Адже, для ігрових видів спорту олімпійської програми питання популярності, навряд чи можна піддавати сумнівам.

Ситуація щодо кількості спортсменів на різних етапах

багаторічної підготовки була наступною.

Беззаперечним лідером за кількістю залучених дітей до занять ігровими видами спорту є футбол. Це передбачуване, адже альтернативи за рівнем соціального значення цього виду спорту на сьогодні немає.

Однак, тут ми стикнулися зі скороченням кількості учнів у групах початкової підготовки (3092 у 2019 р. до 1706 у 2021 р.). Забігаючи наперед відзначимо, що зменшення числа спортсменів на етапі початкової підготовки стало характерним для більшості ігрових видів спорту упродовж 2019–2021 років.

Згідно ранжування, такі види спорту як волейбол (982–828 осіб), баскетбол (522–222 особи), настільний теніс (282–358 осіб) є серед лідерів за кількістю спортсменів, задіяних до навчання на етапі початкової підготовки.

Для двох видів спорту (гандбол та хокей з шайбою) в 2019 році зафіксовано 138 та 120 задіяних спортсменів. Однак у продовж наступних років ця кількість опустилася нижче позначки у 100 спортсменів (92 та 71 спортсмен відповідно).

Для усіх інших видів спорту кількість спортсменів не була значною та коливалася від 10 (футзал) до 70 (теніс) для груп початкової підготовки упродовж 2019–2021 років.

Дещо інша ситуація зафіксована для кількості спортсменів у групах базової підготовки.

Незважаючи на схожий розподіл за домінуванням видів спорту – футбол (2133–1742 осіб),

волейбол (424–492), баскетбол (336–132 особи), настільний теніс (183–222 особи), для цих видів спорту притаманне певне зменшення кількості дітей, що зайняті в групах базової підготовки.

Водночас можна спостерігати збільшення кількості задіяних дітей для гандболу (234–117 осіб), футзалу (72–86 осіб), регбі (72–86 осіб), порівняно з даними груп початкової підготовки.

Найбільший кількісний спад спостерігається між кваліфікаційними рівнями спортсменів на етапі базової підготовки та спеціалізованої підготовки.

В окремих випадках зміни кількості спортсменів, що займаються відповідними видами спорту є разючі. Для прикладу, кількість спортсменів задіяних до груп спеціалізованої підготовки у футболі становить лише 70–171 осіб упродовж 2019–2021 років, баскетболу – 40–24, настільного тенісу – 17–22, гандболу – 10–11, волейболу 8–10 осіб відповідно [4, 5, 6].

Це вказує на значний кваліфікаційний розрив між спортсменами та системою підготовки в більшості ігрових видах спорту в Івано-Франківській області.

Тобто суб'єкти розвитку ігрових видів спорту не можуть створити конкурентні умови для забезпечення ефективної підготовки та результативних виступів спортсменів на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Ще більш критичними є дані з груп підготовки до вищих досягнень. На жаль, лише у двох видах спорту

наявна відповідність вимогам для забезпечення функціонування таких груп. Це баскетбол, що представлений лише 9–6 спортсменами та настільний теніс – 8–4 спортсмени відповідно.

Це свідчить про критичну ситуацію в межах визначеної територіальної одиниці з підготовки спортсменів – резерву національних збірних з ігрових видів спорту.

Доповненням до зазначених даних було з'ясування структури спортсменів за рівнем спортивної майстерності, яку вони підтвердили виконанням кваліфікаційних та розрядних вимог (табл. 2).

На жаль, було підтверджено певні незадовільні тенденції в забезпеченні підготовки та підготовленості спортсменів в ігрових видах спорту на різних кваліфікаційних рівнях.

Ми спостерігали суттєві низхідні тенденції за кількісними значеннями спортсменів, що виконали вимоги стосовно присвоєння спортивних розрядів та звань.

За рекомендаціями фахівців, загальноприйнятим є поділ на три рівні. Перший – масові розряди – до II спортивного розряду; другий – резервний спорт – I та КМС та вищих спортивних результатів – звання МС та МСУМК.

За цією схемою ми провели аналізування даних за 2019–2021 роки [4, 5, 6]. Встановлено, що загальні тенденції, притаманні кількості груп та кількості спортсменів на етапах початкової та базової підготовки мають певне відображення і серед розрядних вимог.

Таблиця 2

Кількість представників ігрових видів спорту різної спортивної кваліфікації в Івано-Франківській області (за 2019–2021 роки)

Вид спорту	Рік	Спортсмени			
		у складах збірних*	з кваліфікацією до II розряду	з кваліфікацією I та КМСУ	зі спортивними званнями МСУ та МСУМК
Баскетбол	2019	3	381	44	1
	2020	8	109	10	–
	2021	11	112	29	2
Волейбол	2019	2	600	28	–
	2020	2	258	3	–
	2021	1	452	14	–
Гандбол	2019	–	294	–	–
	2020	–	118	15	–
	2021	–	166	8	–
Регбі	2019	3	50	6	–
	2020	14	–	25	–
	2021	15	43	70	–
Теніс	2019	–	50	8	–
	2020	–	25	9	–
	2021	–	45	12	–
Теніс настільний	2019	3	204	15	–
	2020	4	70	13	–
	2021	9	182	31	5
Футбол	2019	9	1802	55	–
	2020	5	1430	78	–
	2021	5	1266	125	–
Хокей з шайбою	2019	–	32	–	–
	2020	–	16	–	–
	2021	–	–	–	–
Футзал	2019	–	10	–	–
	2020	–	9	–	–
	2021	–	23	–	–

Примітки: КМС – кандидат у майстри спорту України, МСУ – майстер спорту України, МСУМК – майстер спорту України міжнародного класу; * – до уваги взято склади збірних різних вікових груп.

Ми спостерігали, що найбільша кількість спортсменів із масовими розрядами притаманні для футболу (1802–1266 осіб).

Далі йшла група видів спорту із суттєвим відставанням за значеннями – волейбол (258–600 осіб), баскетбол (381–109 осіб), гандбол (294–118 осіб) та настільний теніс (204–70 осіб).

Для решти видів спорту кількість спортсменів із масовими розрядами не перевищувала 50 осіб.

Однак уже на наступному «кроці» (резервний спорт, I с.р. та КМУ) для більшості видів спорту спостерігається значне падіння чисельності спортсменів.

Це виявлено як для «масштабних» видів спорту – футбол

(55–125 осіб), баскетбол (10–44 особи), волейбол (3–28 осіб), настільний теніс (15–31 особа), так і для «аутсайдерів» – хокей з шайбою та футзал – жодного спортсмена з таким рівнем кваліфікації.

Виняток встановлено для регбі, де на вищому кваліфікаційному рівні кількість представників І с.р. та КМС дещо збільшилася та становила 6–70 осіб.

Для вищого рівня спортивних результатів (представники зі спортивними званнями МСУ та МСУМК) виявлено лише два види спорту, що можуть похизуватися наявністю спортсменів такого рівня. Упродовж 2019–2021 років це баскетбол (1–2 особи) та настільний теніс (5 осіб лише у 2021 р.).

Тобто, можна говорити про необхідність звернення уваги на проблеми в частині забезпечення підготовки (формування комплексу чинників) для спортсменів на вищому рівні спортивних досягнень.

Висновки

На підставі даних кількості навчальних груп та спортсменів на різних етапах багаторічного

вдосконалення, спортсменів різної кваліфікації в ігрових видах спорту в Івано-Франківській області упродовж 2019–2021 років встановлено виражену ієрархію видів спорту, де лідерами є футбол, волейбол, баскетбол, настільний теніс, а відвертими аутсайдерами – хокей з шайбою та футзал. Окрім цього відбувалося фрагментарне включення бадмінтону, пляжного волейболу та хокею на траві.

Спостерігається чітка й суттєво негативна динаміка кількісних показників зайнятих в ігрових видах спорту спортсменів при переході від одного до іншого рівня спортивної майстерності.

На рівні масових розрядів представлені усі види спорту, на рівні резервного спорту – усі, окрім хокею з шайбою та футзалу та на рівні вищих спортивних досягнень – лише два види спорту – баскетбол та настільний теніс.

Перспективи подальших досліджень передбачають з'ясування вивчення кадрового потенціалу для забезпечення розвитку ігрових видів спорту в Івано-Франківській області.

Література:

1. Антипова ЖИ, Гоголева ЕН. Развитие физической культуры и спорта в одесском регионе. В: Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту в контексті 25-річчя незалежності України; Харків: ХДАФК. 2016. с. 113–117.
2. Дрюков О. SWOT-аналіз як інструмент стратегічного аналізу і планування розвитку видів спорту в спортивних школах України. *Актуальні проблеми фізичної культури і спорту*. 2015;1:8-15.

References:

1. Antipova ZhI, Hoholeva EN. Development of physical culture and sports in the Odessa region. V: *Stratehichne upravlinnya rozvitkom fizichnoi kulturi i sportu v konteksti 25-richchya nezalezhnosti Ukraini*; Kharkiv: KhDAFK. 2016. s. 113–117. (Russian)
2. Dryukov O. SWOT analysis as a tool for strategic analysis and planning of the development of sports in sports schools of Ukraine. *Aktualni problemi fizichnoi kulturi i sportu*;2015;1:8-15. (Ukrainian)

3. Дутчак МВ. Особливості розвитку фізичної культури і спорту на регіональному рівні в умовах незалежної України (на прикладі Рівненської області). В: *Психолого-педагогічні основи гуманізації виховання і навчання в школах і вищих навчальних закладах*; Рівне: Тетіс. 2000. с. 136-40.
4. Зведений звіт про діяльність дитячо-юнацьких спортивних шкіл (спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву) в Івано-Франківській області за 2019 рік (Форма № 5-ФК, зведена, річна). 2019.
5. Зведений звіт про діяльність дитячо-юнацьких спортивних шкіл (спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву) в Івано-Франківській області за 2020 рік (Форма № 5-ФК, зведена, річна); 2020.
6. Зведений звіт про діяльність дитячо-юнацьких спортивних шкіл (спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву) в Івано-Франківській області за 2021 рік (Форма № 5-ФК, зведена, річна). 2021.
7. Кость ММ. Системний аналіз організації фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності в сільській місцевості (на прикладі Львівської області). *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Волинського державного університету імені Лесі Українки*; Луцьк: Медіа. 1999:401–6.
8. Лисейко КВ, Яців ЯМ, Пітин МП. Зміст наукового обговорення розвитку ігрових видів спорту в Україні в умовах децентралізації. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. Фізична культура і спорт*. 2021;12(144)21:84–90.
9. Лисейко КВ, Яців ЯМ. Розвиток спортивних ігор у територіальних громадах Івано-Франківської області: перспективи досліджень. *Фізичне*
3. Dutchak MV. Peculiarities of the development of physical culture and sports at the regional level in the conditions of independent Ukraine (on the example of the Rivne region). V: *Psikhologo-pedahohichni osnovi humanizatsiyi vikhovannya i navchannya v shkolakh i vishchikh navchalnikh zakladakh*; Rivne: Tetis. 2000. s. 136-40. (Ukrainian)
4. Summary report on the activities of children's and youth sports schools (specialized children's and youth sports schools of the Olympic reserve) in the Ivano-Frankivsk region for 2019 (Forma № 5-FK, zvedena, richna); 2019. (Ukrainian)
5. Summary report on the activities of children's and youth sports schools (specialized children's and youth sports schools of the Olympic reserve) in the Ivano-Frankivsk region for 2020 (Forma № 5-FK, zvedena, richna). 2020. (Ukrainian)
6. Summary report on the activities of children's and youth sports schools (specialized children's and youth sports schools of the Olympic reserve) in the Ivano-Frankivsk region for 2021 (Forma № 5-FK, zvedena, richna). 2021. (Ukrainian)
7. Kost MM. Systemic analysis of the organization of physical culture, health and sports activities in rural areas (on the example of Lviv region). *Fizichne vikhovannya, sport i kultura zdorov'ya u suchasnomu suspilstvi: zb. nauk. pr. Volinskoho derzhavnoho universitetu imeni Lesi Ukrainki*; Lutsk: Media. 1999:401-6. (Ukrainian)
8. Liseyko KV, Yatsiv YaM, Pitin MP. The content of the scientific discussion of the development of game sports in Ukraine in conditions of decentralization. *Naukoviy chasopis NPU imeni M.P.Drahomanova. Seriya № 15. Naukovo-pedahohichni problemi fizichnoi kulturi. Fizichna kultura i sport*. 2021;12(144)21:84–90. (Ukrainian)
9. Liseyko KV, Yatsiv YaM. Development of sports games in territorial communities of Ivano-Frankivsk region: research perspectives. *Fizichne vikhovannya ta sport*.

- виховання та спорт. Запоріжжя. 2021;3:32-8. (Ukrainian)
10. Матула С, Пітин М. Організаційні особливості змагань з баскетболу для юних спортсменів (на прикладі «шкільної баскетбольної ліги»). В: Фізична культура, спорт та здоров'я нації. Вінниця: ТОВ «Планер». 2015;19,2:246–51.
11. Нікітенко СВ. Ефективність державного управління фізичною культурою та спортом в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2016;1(49):1–6.
12. Павлюк ІС. Становлення і розвиток гандболу в Україні. В: *Молода спортивна наука України*. Львів. 2006;10,3:197-202.
13. Проць Т. Нормативно-правові засади державного сприяння розвитку освіти у сфері фізичної культури: регіональний аспект. *Ефективність державного управління*. 2017;2(51)1:42–51.
14. Савченко ВГ, Сергеев АЮ. Управління у сфері фізичної культури і спорту на рівні адміністративно-територіальних одиниць: традиції і новації. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2016;1(51):76-80.
15. Сушко РО. Розвиток спортивних ігор в умовах глобалізації (на матеріалі баскетболу): монографія. Київ: ЦУЛ. 2017. 360 с.
16. Хіменес Х, Пітин М, Дулібський А, Гнатчук Я. Регламентация змагань з футболу серед команд «Прем'єр-ліги» України з футболу упродовж 2012-2018 рр. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2019;1:78-85.
17. Чеховська Л. Пропаганда фізкультурно-оздоровчої діяльності у засобах масової інформації м. Львова. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура та спорт)*. Київ. 2016;3К1(70)16;1;221-5.
10. Matula S, Pityn M. Organizational features of basketball competitions for young athletes (on the example of the "school basketball league"). V: *Fizichna kultura, sport ta zdorov'ya natsiyi*. Vinnitsya: TOV «Planer». 2015;19,2:246–51. (Ukrainian)
11. Nikitenko SV. Effectiveness of state management of physical culture and sports in Ukraine. *Aktualni problemi derzhavnoho upravlinnya*. 2016;1(49):1–6. (Ukrainian)
12. Pavlyuk IS. Formation and development of handball in Ukraine. V: *Moloda sportivna nauka Ukraini*. Lviv. 2006;10,3:197-202. (Ukrainian)
13. Prots T. Normative and legal principles of state support for the development of education in the field of physical culture: regional aspect. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnya*. 2017;2(51)1:42–51. (Ukrainian)
14. Savchenko VH, Serheyev AYU. Management in the field of physical culture and sports at the level of administrative-territorial units: traditions and innovations. *Slobozhanskiy naukovо-sportivniy visnik*. 2016;1(51):76-80. (Ukrainian)
15. Sushko RO. The development of sports games in the conditions of globalization (on the basis of basketball): monohrafiya. Kyiv: TsUL. 2017. 360 s. (Ukrainian)
16. Khimenes Kh, Pitin M, Dulibskiy A, Hnatchuk Ya. Regulation of football competitions among teams of the "Premier League" of Ukraine during 2012-2018 *Sportivniy visnik Pridniprov'ya*. 2019;1:78-85. (Ukrainian)
17. Chekhovska L. Propaganda of physical culture and health activities in the mass media of Lviv. *Naukoviy chasopis NPU im. M. P. Drahomanova. Seriya 15, Naukovo-pedahohichni problemi fizichnoi kulturi (fizichna kultura ta sport)*. Kyiv. 2016;3K1(70)16;1;221-5. (Ukrainian)

Автор засвідчує про відсутність конфлікту інтересів.

Інформація про автора:

Лисейко Костянтин Володимирович

аспірант кафедри спортивно-педагогічних дисциплін

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя

Стефаника», м. Івано-Франківськ, Україна

ORCID: 0000-0001-7776-2714

E-mail: tlum_vms@meta.ua

Отримано: 15.08.2022

Прийнято: 21.08.2022

Опубліковано: 21.09.2022

Лисейко Костянтин. Базові показники розвитку ігрових видів спорту Івано-Франківській області за 2019–2021 роки. *Спортивна наука та здоров'я людини*. 2022;2(8):93-105.
DOI: 10.28925/2664-2069.2022.27